

HOTEL

Projekt How to analyse life quality = Ako analyzovať kvalitu života je súčasťou Piateho rámcového programu EU

Keyaction "Zlepšovanie základne socio-ekonomických poznatkov"
Č. kontraktu: HPSE-2002-60057

Newsletter II

"Workshop I"

Verejný newsletter z 2. fázy projektu

September 2003

Partneri v projekte HOTEL

FACTUM • Ralf Risser, Karin Ausserer, Nicolas Bein • Rakúsko

Univerzita v Lunde • Katedra technológie a spoločnosti • Agneta Ståhl • Švédsko

Univerzita Komenského Bratislava • Katedra psychológie • Jana Plichtová • Slovensko

SIPSiVi (Taliánske združenie psychológie cestnej bezpečnosti) • Gian Marco Sardi • Taliansko

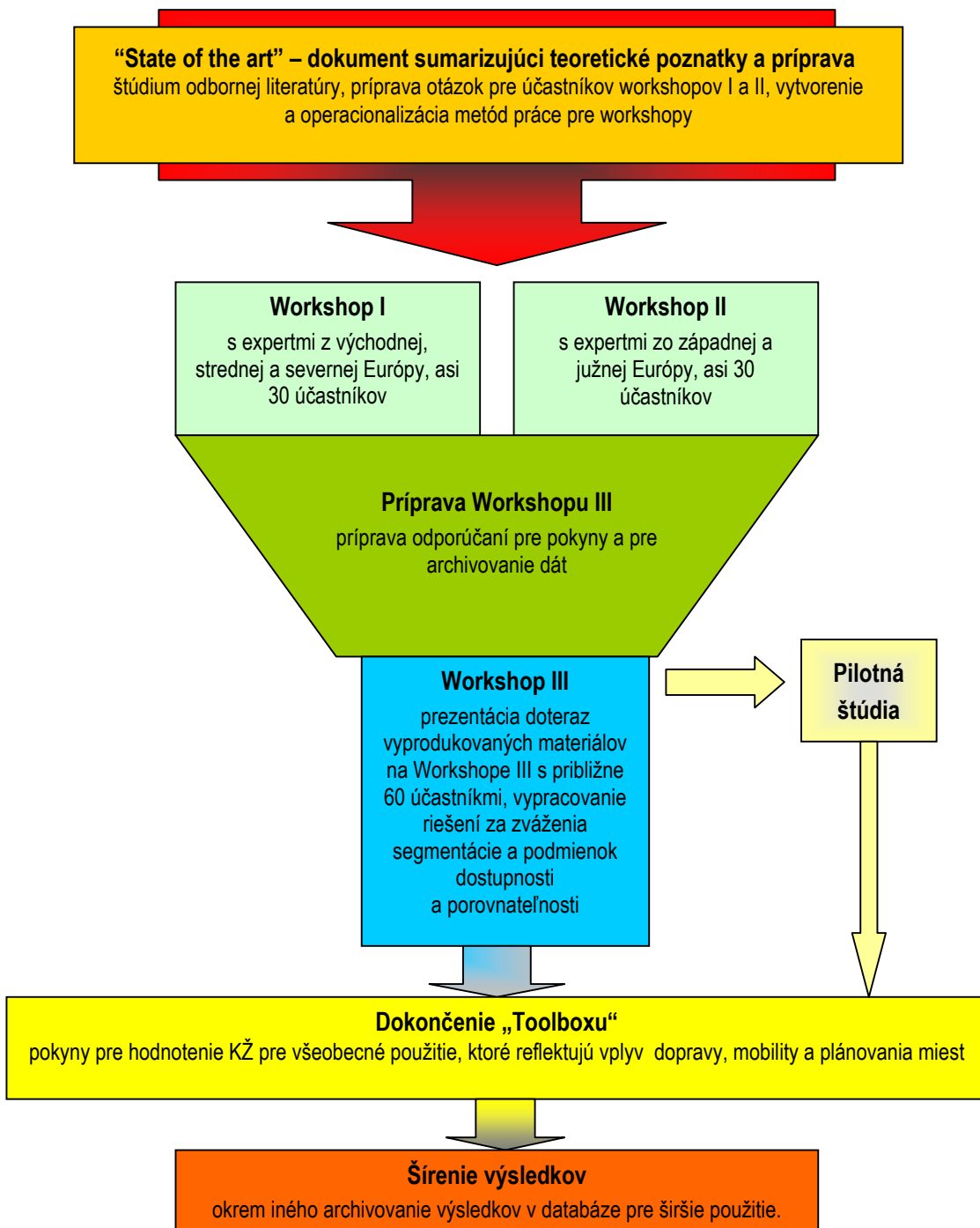
INRETS (Národný výskumný inštitút pre dopravu a bezpečnosť) • Oddelenie vyhodnocovania a výskumu akcidentológie • Stefan Petica • Francúzsko

Úvod

Projekt HOTEL (How to analyse life quality) – Ako analyzovať kvalitu života je súčasťou keyaction „Zlepšovanie základne socio-ekonomických poznatkov“ Piateho rámcového programu EU.

Projekt HOTEL vychádza z heuristického prístupu, ktorý sa zameriava na praktiky rozličných disciplín, súvisiace s hodnotením kvality života (KŽ), zavádzaním aspektov KŽ do praxe a tiež hodnotením vplyvu mobility a dopravy na KŽ. Základným cieľom je zistiť, akým spôsobom je zastúpenie aspektov súvisiacich s kvalitou života v oblasti dopravy, mobility a plánovania miest zabezpečené v praxi. Pod „praxou“ máme na mysli všetky druhy aktivít, ktoré pôsobia na životné podmienky občanov. Aktéri, zodpovední za tieto aktivity, sú politici a ľudia, čo majú moc rozhodovať, „plánovači“, implementátori a ľudia z lokálnych samospráv.

Obr. 1: Grafické zobrazenie komponentov projektu

Workshop – metodologické aspekty

Workshopy sú základným prvkom projektu HOTEL. Koncept workshopu predpokladá spoluprácu jednotlivých vedných disciplín a skupín expertov, ktorí sa zaoberajú danou problematikou. V prípade konceptu kvality života sú účastníkmi architekti, „plánovači“ miest, inžinieri, sociálni psychológovia, ľudia s mocou rozhodovať, ľudia z miestnej samosprávy, predstavitelia dopravných spoločností a pod., a to na všetkých úrovniach riadenia. Vo všeobecnosti predstavuje workshop heuristický prístup vhodný na analýzu relatívne neštruktúrovaného súboru aktivít, ktoré ani striktné neaplikujú teóriu, ani systematicky nevychádzajú z vedomostí alebo pravidiel: väčšina práce je nereflekovaná rutina, vykonávaná intuitívne, ovládaná skrytými zámermi, sledujúca „súkromné“ hypotézy, vykonávaná vrámci istých schém rozdelenia moci na pracoviskách, atď. Vnútornú logiku takéhoto systému možno ozrejmiť práve pomocou heuristických metód.

V tomto kontexte bolo cieľom workshopu uľahčiť generovanie nových nápadov a objasniť nevedome štruktúrované zvyky a praktiky tým, že účastníci budú konfrontovaní s neobvyklými otázkami a tiež využitím pracovných metód a praktík, ktoré nie sú súčasťou každodennej rutiny. Z tohto dôvodu bol workshop štruktúrovaný tak, aby bola možná viacnásobná spätná väzba a interakcia medzi účastníkmi, ale aj medzi účastníkmi a organizátormi. Na dosiahnutie našich cieľov sa zdalo vhodné využitie práce v malých skupinách v kombinácii so spoločnými sekciami, pretože je to interaktívna metóda, ktorá je pre účastníkov vysoko motivujúca a zároveň im umožňuje efektívne pracovať. Okrem toho umožňuje venovať sa jednotlivým otázkam veľmi detailne.

Workshop v Lunde – 1. workshop projektu HOTEL

Workshop I sa konal 1. a 2. júna 2003 v švédskom Lunde. Bol prvou časťou práce expertov vrámci projektu HOTEL. Hlavným cieľom workshopu bolo sumarizovať vedomosti expertov v oblasti dopravy, mobility a plánovania miest o kvalite života. Hlavným cieľom workshopu bolo zistiť, ako je prihliadanie na aspekty KŽ zabezpečené v praxi. Pre workshop boli relevantné nasledujúce okruhy otázok:

- Akú rolu hrá koncept KŽ v každodennej práci expertov z oblastí dopravy, mobility a plánovania miest?
- Ako je koncept KŽ verbalizovaný v programoch a ostatných dokumentoch?
- Ako je špecifikovaný a operacionalizovaný?
- Ako sa vyhodnocuje, či boli dosiahnuté ciele v zlepšení KŽ?
- Ak určité stanovené ciele neboli dosiahnuté, aké sú opatrenia na zlepšenie situácie?
- Aké názorové rozdiely medzi expertmi z jednotlivých častí Európy je nutné brať do úvahy pri hodnotení KŽ?
- Čo sa môže zlepšiť v hodnotení KŽ?
- Aké sú hlavné prekážky zlepšenia situácie?

Pri vypracovávaní jednotlivých tém vrámci workshopu bola použitá metóda tímovej práce (práca v malých skupinách).

Výsledky

Úloha konceptu kvality života v každodennej práci

Experti sa všeobecne zhodli na tom, že doprava, mobilita a plánovanie rozvoja miest majú veľký vplyv na KŽ obyvateľov. Inými slovami, KŽ je v týchto oblastiach horúcou témou. Koncept KŽ aj jej úloha sú však pomerne fragmentované. Zvykne sa dávať rovná sa medzi zvýšenie KŽ a opatrenia na zvýšenie atraktivity alternatívnych spôsobov dopravy, zvýšenie bezpečnosti dopravy, zníženie miery znečistenia, hluku a vibrácií, atď. Na druhej strane však neexistuje žiadna všeobecne prijímaná definícia KŽ, ktorá by mohla byť východiskom pre takéto opatrenia.

Okrem toho bolo spomenuté, že „plánovači“ miest a dopravy sú si vedomí toho, že musia venovať pozornosť konceptu KŽ. Existuje potreba ich vzdelávania v tejto oblasti.

Verbalizácia konceptu kvality života v programových dokumentoch

Existuje mnoho programov a iných dokumentov od celoeurópskej až po lokálnu úroveň, kde bol koncept KŽ nejakým spôsobom verbalizovaný. Experti sa však sťažovali, že je náročné získať nejaký všeobecný prehľad o všetkých týchto dokumentoch.

V rôznych dokumentoch sú navyše priority v oblasti KŽ určené rôzne, z dôvodu rôznych názorov na túto problematiku. Ďalším problémom, ktorý bol spomenutý, je časté presúvanie zodpovednosti medzi jednotlivými úrovňami riadenia.

Špecifikácia a operacionalizácia konceptu kvality života

Koncept KŽ je špecifikovaný vo všeobecných programoch ako aj v konkrétnych jednotlivých akciách. V oboch prípadoch je zvyčajne založený na ukazovateľoch. Experti zdôrazňovali dôležitosť používania subjektívnych aj objektívnych ukazovateľov a konkrétne uviedli nasledujúce ukazovatele: bezpečnosť (napr. údaje o nehodovosti, počet zón so zníženou rýchlosťou na 30 km/h), pohodlie (napr. počet osôb na meter štvorcový v autobuse, priestory pre chodcov), estetické hľadisko (napr. limity pre hladinu hluku), náklady (napr. rozpočty pre jednotlivé druhy dopravy a údaje o výhodách a nevýhodách), dostupnosť, participácia, zdravie.

Hodnotenie, prekážky a spôsoby zlepšovania hodnotenia

Hodnotenie kvality života je uskutočňované pomocou kvalitatívnych aj kvantitatívnych metód, pričom prevažuje využívanie kvalitatívnych metód. Experti stanovili niekoľko problémových okruhov, týkajúcich sa hodnotenia KŽ. Nasledujúca tabuľka poskytuje prehľad týchto problémov a spôsobov na zlepšenie aktuálnej situácie vzhľadom na hodnotenie KŽ.

Tabuľka č. 1.: Problémové okruhy a spôsoby ich riešenia

Problém	Návrh na zlepšenie
KŽ sa používa ako kľúčové slovo v politických programoch, avšak bez konkrétnej špecifikácie.	KŽ musí byť v oblastiach dopravy, mobility a plánovania miest jasne definovaná.
Hodnotenie KŽ nie je v oblastiach dopravy, mobility a plánovania miest veľmi rozšírené.	„Plánovači“ si musia uvedomiť, že je dôležité brať do úvahy koncept KŽ v primeranej miere, čo automaticky zahŕňa aj hodnotenie procesov.
Z dôvodu nedostatku času, ľudských a finančných zdrojov sa hodnotenie často nevykonáva systematicky. Nie sú jasne definované jednotlivé kroky.	Do procesu hodnotenia musia byť zapojení politici, samospráva, experti a verejnosť. V takom prípade sa dôležitosť hodnotenia stane zrejmejšou a skôr sa naň vyčlení väčšie množstvo financií a času, takže ho bude možné vykonávať systematickejšie.
Prieskumy sú často politicky ovplyvňované, takže hodnotenie je niekedy príliš orientované na politické ciele. Výsledky sú často prezentované takým spôsobom, aby týmto cieľom zodpovedali.	K dôkladnejšiemu vyhodnocovaniu výsledkov môže prispieť participácia verejnosti.
Chýba dialóg medzi politikmi a „zbytkom sveta“ (nedostatočná participácia).	Procesy participácie sa musia stať bežnejšími.
Používajú sa rôzne koncepty KŽ, otázkou je, čo vlastne meriame.	KŽ musí byť jasne definovaná. Treba vypracovať sofistikovaný systém ukazovateľov, s objektívnymi aj subjektívnymi indikátormi.
Rôzni ľudia určujú priority rôznym spôsobom.	Musia byť stanovené minimálne požiadavky, ktoré budú zahŕňať spoločné priority.

Problém	Návrh na zlepšenie
Stále sa nekladú tie správne otázky, chýbajú vedomosti o potrebách „používateľov“ v dlhodobej perspektíve.	Prístup k hodnoteniu KŽ musí byť integrovaný a interdisciplinárny. Sú potrebné longitudinálne štúdie.
Často chýbajú interné pravidlá.	Je potrebné zaviesť pravidlá; sú potrebné najmä ak je v procese hodnotenia zapojených mnoho rozdielnych strán.
Neexistuje žiadna dobrá databáza, kde by bolo možné zistiť, či už bolo v danej oblasti vykonané nejaké hodnotenie.	Treba vytvoriť databázy.
Vyhodnocujú sa predovšetkým „tvrdé“ (objektívne) fakty kvantitatívnymi metódami. Existujú aj nástroje na hodnotenie „mäkkých“ (subjektívnych, kontextových) údajov, nevyužívajú sa však dostatočne.	Treba viac zdôrazňovať význam kvalitatívnych metód. Je potrebné v tejto oblasti vzdelávať „plánovačov“ miest a dopravy.
Krátkodobé politické rozhodnutia sú stále v kontraste s dlhodobými politickými stratégiami.	Politikom treba pripomínať dlhodobé dôsledky.

V prípade neúspechu pri dosahovaní cieľov identifikovali experti tri rôzne typy dôsledkov. Buď je riešenie neúspechu zanedbané a nič sa nestane, alebo sa zníži latka cieľov, alebo zodpovedné osoby hľadajú príčiny neúspechu a analyzujú, čo je potrebné urobiť, aby boli ciele dosiahnuté. Posledný prípad sa považuje za výnimočný.

Záver

Workshop bol veľmi produktívny, čo sa týka sústreďovania praktických znalostí o úlohe kvality života v každodennej práci expertov v oblastiach dopravy, mobility a plánovania miest. Pre ďalšiu prácu v rámci projektu Európskej Únie HOTEL musia byť podrobnejšie rozpracované tieto problémové okruhy:

- Definovanie KŽ pre oblasti dopravy, mobility a plánovania miest
- Špecifikácia systému ukazovateľov
- Problémy pri hodnotení a ako ich riešiť?
- Čo by mal obsahovať „Toolbox“?
- Čo by mala obsahovať databáza?

Tieto okruhy budú ďalej rozpracované v 4. fáze projektu.

Konzorcium projektu Európskej Únie HOTEL

Meno/Pozícia	Organizácia	Adresa/Telefón/E-mail
Ms. Karin Ausserer Mr. Nicolas Bein <i>výskumníci</i>	FACTUM Chaloupka & Risser OHG Traffic- and Social Analysis	Danhausergasse 6/4, A-1040 WIEN Tel: 0043 1 504 15 46/12 Fax: 0043 1 504 15 48 E-mail: karin.ausserer@factum.at E-mail: nicolas.bein@factum.at
Mr. Stefan Petica <i>výskumník</i>	INRETS Insitut National de Recherche sur les Transports et leur Sécurité	2, Avenue du Général Malleret- Loinville F-94114 Arcueil-Cedex Tel: 0033 1 47 407 056 Fax: 0033 1 45 475 606 E-mail: petica@inrets.fr
Mrs. Jana Plichtová <i>výskumníčka</i>	Univerzita Komenského Bratislava Katedra psychológie	PO-Box 1 Gondova 2, SK-611 02 Bratislava Tel: 00421 2 593 393 16 Fax: 00421 2 529 621 29 E-mail: jana.plichtova@fphil.uniba.sk
Mr. Ralf Risser <i>majiteľ spoločnosti FACTUM koordinátor projektu HOTEL výskumník</i>	FACTUM Chaloupka & Risser OHG Traffic- and Social Analysis	Danhausergasse 6/4, A-1040 WIEN Tel: 0043 1 504 15 46/14 Fax: 0043 1 504 15 48 E-mail: ralf.risser@factum.at
Mr. Gian Marco Sardi <i>výskumník</i>	SIPSIVI Società Italiana di psicologia della Sicurezza Viaria	PO Box 211 I-12100 Cuneo Tel: 0039 0171 74 093 Fax: 0039 0171 72 024 E-mail: gmsardi@sipsivi.org
Mrs. Agneta Ståhl <i>výskumníčka</i>	Lund University Dep. Technology and Society	PO Box 118 John Ericssons vaeg 1; S-22100 Lund Tel: 004646 222 91 32 Fax: 004646 123 272 E-mail: agneta.stahl@tft.lth.se